

Óli Jacobsen
olijacobsen@olivant.fo

Her er omman Agnes, kona John Effersøe, við seks ommubørnum. Tey eru f.v. Jon, sonur Gudmund, Poul, sonur Kjartan, Bergitte, dóttir Hjördis, Niels, sonur Kammu, Troels, sonur Thurid, og Ingrid, dóttir Gudmund. Agnes slapp undan at uppliva ommusynirnar doyggja fyri Hitler

Thurid, dóttir Agnes og John Effersøe. Mamma Lise

Oliver Effersøe – basti Jóannes Patursson í 1906

Hetta var nú ikki einasta krígs-luttøkan hjá Effersø-unum. Pápa-beiggi John, Oliver Petræus Effersøe, luttók í danska herinum í krígunum móti Týsklandi í 1864. Í minningarorðum í Dimmalætting 9. Januar 1897 verður sagt, at »han gjorde sig bemærket som en rask og uforfærdet Soldat.«

Hann kom heim í øllum góðum og kom at gera seg galdandi í Føroyum eftir heimkomuna bæði sum løgtingsmaður, limur í ríkisdegnum, sum blaðstjóri á Dimmalætting og sum lærari á Realskúlanum í Havn.

Í Effersøe ættini í Føroyum eru tveir Oliver. Tann yngri Oliver var beiggi Rasmus og John, sum henda søgan snýr seg um.

Sum ofta er, tá ið byrjað verður við einum evni, so kemur meira fram. Tí verður eisini tikið við ein umrøða av tí yngra Oliver Effersøe.

Lise Effersøe Edwards hevði við sær til Føroya eina áhugaverda ferðafrásøgn í Føroyum hjá Sigrid, sum var dóttir Oliver. Brot verða tikin burtur úr henni í komandi pørtum.

Men hetta gevur høvið til eisini at lýsa Oliver, sum ta tíð tað var spældi ein týðandi leiklut í politikki í Føroyum. Men hetta er meira enn 80 ár síðani, tí vita fólk í dag ikki so nógv um hann.

Oliver var umrøddur í greina-røðini um Kristian Djurhuus. Annars er tað serliga Hans J. Debes, sum hevur skrivað um Oliver. Eisini er hann umrøddur í bókini um Sambandsflokkinn. Men okkurt er funnið í bløðum og skjølum, sum kann gera søguna hjá Oliver meira fullfíggaða.

Hevði góðar gávur

Tað er einki at ivast í, at Oliver hevur verið ein gávuríkur maður. Hetta vísir øll tey álitisstørv, hann hevur havt, sum tey eru lýst í Dansk Biografisk Leksikon

Oliver Effersøe var føddur 20.3 1863.

Hann gjørdist »Exam juris«, eitt slag av lögfrøðingi í 1882, bert um 19 ára gamal.

Oliver arbeiddi sum fulltrúi hjá pápanum, Gudmund Effersøe, árni 1883-94.

Hann tekur við eftir pápanum í 1894, og er sýslumaður fram til 1920, tá ið hann verður avloystur av Kristian Djurhuus.

Umframt at vera sýslumaður hevði Oliver onnur størv. Hann var postavgreiðslumaður í Trongisvági 1883-1905, og hann var formaður fyri Froðbjar sóknar kommuna 1889-1905.

Tað var tó sum politikari, at Oliver gjørdi mest um seg.

Hann var løgtingsmaður 1889-92, 1900-1901 og 1905-31. Hann var við til at stovna sambandsflokkinn og gjørdist formaður fyri Sambandsflokkinn 1917-24.

Oliver gjørdist fyrsti fólkavaldi løgtingsformaður 1924-28, eftir at amtmaðurin hevði verið føddur formaður.

Oliver var valdur til fólkatingsmann í 1906 og sat til 1913. Í fólkatinginum var hann 2. næstformaður í Fólkatinginum 1906-12 og 1. varaformaður 1913.

Hann kom eisini at gera seg galdandi sum løgtingsvaldur landstingsmaður 1914-15 og 1921-33.

Í landstinginum var hann limur í uttanríkispolitisku nevndini 1923-28.

Hann var limur í Ríkisrættinum 1923-28 og næstformaður frá 1925

Oliver var stjórnarlimur í Færø Amta Sparekasse 1918-23

Hann var eisini formaður í Suðuroy Præstegælds Forligskommision.

Koppaði bóndan í 1906

Fyrsta rættiliga politiska orrustan Oliver Effersøe var í, var í 1906. Tá var tað, at Jóannes Patursson sum fólkatingsmaður var komin

til Føroya við nógv umrødda »tilboðnum«, sum skuldi geva Føroyum eitt vet av meira sjálvræði móti at gjalda eitt sindur av skatti.

Hetta tilboð fekk sín argasta móttstøðumann í Oliver Effersøe, sum helt hetta var byrjanin til loysing frá Danmark. Hetta var eisini høvuðsevnið á fólkatingsvalinum í 1906, sum Oliver Effersøe vann við stórum meiriluta.

Tað er löggið, at just abbasonur tann Effersøe, sum av dønum varð roknaður sum landasvíkjari móti teimum í samband við Hunda-dagakongin, skuldi gerast tann mest dansksinnaði politikarin í Føroyum. Oliver tosaði konsekvent danskt í lögtinginum. Tað er tiltikið, at hann í síni fyrstu røðu á fólkatingi segði: »Vi færinger føler os fuldstændigt som danske.«

Men hann segði so nógv annað í hesi røðu, sum fyllir meira enn eina tættskrivaða síðu í Dimmalætting. Tað sæst, at hann hevur dugað væl at orða seg.

Fremsta málið hjá Oliver er at verja danska málið í Føroyum, sum hann metir sum ein treyt fyri menning í Føroyum. Hann heldur eisini, at danska málið sum »kultursprog« er lykilin til sambandið út eftir. Fá »seperatisterne«

vald, so er vandi fyri, at beint verður fyrri hesum.

Hann hevur onkra áhugaverda upplýsing um, hvussu nógv danskt verður lisið í Føroyum. M.a. at í figgjarárinum 1900/1901 komu 1830 donsk bløð til Føroya í 42.150 ein-tøkum. Longu fimm ár seinni vóru hesi tøl tvífaldað.

Men hann tykist eisini at fegnast um, at føroyska málið hevur framgongd, eisini við nýggja skriftmálinum.

Hann sigur eisini: »Det færøske sprog tvivler jeg ikke om, at man vil give Frihed, man vil give det den Frihed, som Færingerne og Færøernes Lagting ønske, at det skal have.«

Eisini heldur hann, at tað er gott at liva í Føroyum. Hetta sást í økingini av fólkatalinum, sum var størri enn í Danmark.

Í komandi parti kemur umrøðan av hesi røðu og fyrsti partur av frásøgnini hjá Sigrid, dóttir Oliver Effersøe, skrivaði frá teirra Føroyavitjan í 1921. Seinni aftur verður ein frásøgn við eftirmálið hjá pápa hennara